

УДК 811.111'25-051

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-204-2>

ПРОФЕСІЙНИЙ ПРОФІЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА-ЛОКАЛІЗАТОРА В УКРАЇНСЬКИХ ПРОГРАМАХ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

PROFESSIONAL IDENTITY OF A LOCALISER IN UKRAINIAN TRANSLATION TRAINING PROGRAMS

Бондаренко К.Л.,

orcid.org/0000-0002-2964-5123

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Бондаренко О.С.,

orcid.org/0000-0002-3148-8753

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Метою статті є визначення знань та навичок, необхідних перекладачу-локалізатору на ринку лінгвістичних послуг, і дослідження наявності цієї інформації в університетських курсах. Розглянуто професійний профіль перекладача-локалізатора в Європейському класифікаторі ESCO для виокремлення обов'язкових та факультативних компетенцій. Унаслідок порівняння поняттєвих систем ESCO та українського Класифікатора професій на предмет статусу, посадових обов'язків та компетенцій перекладача виявлено суттєвий поняттєвий незбіг, який не дає змоги повноцінно використовувати європейські рамки компетенцій перекладачів для українських навчальних програм. Під час аналізу компетенцій перекладача-локалізатора в ESCO виявлено, що відмінними від власне перекладацьких можна вважати певні мовно-культурні (міжкультурні, соціолінгвістичні та комунікативні навички), власне перекладацькі, технологічні та сервісоорієнтовані компетенції. Водночас до обов'язкових віднесено такі вміння та навички, які на ринку лінгвістичних послуг уважаються факультативними, як-от: *співпраця з рекламними агентствами, адаптація розробленої гри до ринку, відвідування ігрових тестів, розроблення каталогу продукції* тощо. Автори розглянули зміст українських силабусів курсів локалізації і дійшли висновку, що в них переважно відбито мовно-культурний, перекладацький та технологічний блоки компетенцій. Натомість сервісоорієнтований блок, представлений такими компетенціями, як *дотримання стандартів якості перекладу, оцінювання технологій перекладу або туризму, що передбачає надання лінгвістичної послуги*, представлений скромніше, що, вочевидь, зумовлено все ще суттєвим розривом між університетською освітою та бізнесом.

Ключові слова: локалізація, переклад, компетенції, силабус, професійний профіль.

One of the aims of the study was to systematically record the localisers' skills required in the linguistic service market to successfully teach them at universities. The skills considered essential for translators (localisers) and described in European Classification ESCO v.1.1 (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) were compared with those described in Ukrainian Standard Classification of Occupations. The findings of the research reveal that there is still a discrepancy between occupation conceptual systems in EU and Ukraine that prevents from using EU translators' competences framework in Ukrainian curricula. These particular findings contributed to a systematic and analytical description of a localiser's professional profile represented by the following set of skills required for the successful performance of work: *Language and Culture (transcultural and sociolinguistic awareness and communicative skills), Translation (strategic, methodological and thematic competence), Technology (tools and applications) and Service provision skills*. It should be mentioned that some of the skills (*liaise with advertising agencies, adapt developed game to the market, attend gaming tests, develop the product catalogue*) regarded as essential by ESCO seem to be too specific and are treated as optional in linguistic service market. Specifically, the authors examined how these competences are presented in localization syllabi of 5 Ukrainian training translators' programs. The analysis revealed positive effects of teachers' localization knowledge, enthusiasm for localization

tools and applications, and also for transcultural and sociolinguistic awareness and communicative skills. Less attention was paid to service provision skills (*following translation quality standards, employing assessment techniques to anticipate translation efforts, evaluating translation technologies etc.*) presumably due to existing gap between universities and business.

Key words: localisation, translation, competence, syllabus, professional profile.

Постановка проблеми. Локалізація – це особливий вид лінгвістичних послуг, що активно надають і українські компанії вже впродовж понад 20 років. Зазначимо, однак, що на разі цей вид послуг на відміну від усного та письмового (технічного, медичного, юридичного тощо) перекладу не став обов'язковим компонентом програм підготовки лінгвістів у вищих навчальних закладах. Комплексність послуги з локалізації, яку визначають як «лінгвістичну та культурну **адаптацію** цифрового продукту до вимог та особливостей певної локалі, а також **послуги та технології**, покликані забезпечити багатомовність світового інформаційного потоку» (виділено нами. – К.Б., О.Б.) [1, с. 157], вірогідно, має відбиватися й у системному та міждисциплінарному підходах до викладання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія викладання локалізації як академічної дисципліни відносно коротка. Першим кроком у цьому напрямі слід, вочевидь, уважати ініціативу асоціації Localisation Industry Standards Association (LISA), що впроваджувала навчальні курси. Лімерикський університет в Ірландії запровадив курс локалізації у 2007 р. Діяльність проєкту eCoLoRe в період із 2002 по 2010 р. була зосереджена на наданні ресурсів та методичних розробок для впровадження курсів локалізації в закладах вищої освіти [2]. Менш із тим європейські дослідники констатують, що локалізація залишається «майже невидимою» як спеціалізація і як академічна дисципліна, а в деяких регіонах повністю проігнорована європейськими університетами [3, с. 97].

Для українського перекладознавства та дидактики локалізація ще не стала об'єктом системних наукових розвідок. Відзначимо дисертаційне дослідження Ю. Онищенко [4] та публікації, присвячені окремим аспектам локалізаційних процесів [5; 6]. Натомість професійне середовище лінгвістів активно цікавиться локалізацією, демонструючи намагання відрефлексувати власний досвід та поділитися ним із колегами та лінгвістами-початківцями [7]. Відсутність комплексних, системних наукових досліджень, а також динамічність розвитку галузі призводить і до відсутності належної уваги до цього сервісу і з боку дидактів перекладу. Можна констатувати наявність робіт, присвячених окремим складникам локалізаційних процесів [8].

Євроінтеграційні прагнення України сукупно з достатньою інтегрованістю українських локалізаційних компаній у глобальний світовий ринок дпють змогу припускати, що й викладання перекладу та локалізації має відбуватися в руслі сучасних світових тенденцій задля можливостей мобільності з академічними цілями та формування спільної парадигми бачення сервісів і інтегрованості в ринок лінгвістичних послуг у дорослому житті майбутніх випускників перекладацьких програм. У результаті нашого дослідження, проведеного в 2022 р., гіпотеза про недостатнє висвітлення актуальних сервісів в ОПІ українських ВНЗ порівняно з європейськими програмами, що належать до мережі EMT (European Master's in Translation), була підтверджена статистично [5].

Істотно більша популярність академічного курсу відповідного змісту в європейських ЗВО, ймовірно, зумовлена більшою орієнтованістю університетів на реальне працевлаштування випускників, але припускаємо, що посилення конкуренції у вищій школі, адекватніше розуміння потенційних перспектив працевлаштування абітурієнтами позитивно впливатимуть і на якість освітньо-професійних програм українських ЗВО. У дослідженні 2022 р. було попередньо визначено подальші перспективи вивчення стану викладання локалізації в українських закладах вищої освіти, зокрема наголошувалося на необхідності визначення ракурсу погляду на цю послугу, обсягу знань, умінь та навичок, які отримують студенти після вивчення курсу [5].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика відбиття сервісу локалізації в ОПП українських та європейських ЗВО [5]

	Освітньо-професійні програми	ЕМТ (80 ОПП)	укр. ЗВО (101 ОПП)
1	не спеціалізуються на окремих видах перекладу та пропонують курс із локалізації	16,4%	4,95%
2	спеціалізуються на окремих видах перекладу та пропонують курс із локалізації	11,9%	-
3	не мають окремого курсу з локалізації, але інтегрують окремі аспекти в курс із перекладацьких технологій	22,4%	-
4	не мають окремого курсу з локалізації, але інтегрують окремі аспекти в курс із вивчення професійних практик ринку перекладу та локалізації	3%	4,95%
5	пропонують лише курс аудіовізуального (мультимедійного) перекладу (локалізації)	7,5%	1,98%
6	не мають в навчальному плані локалізації, але зазначають навички з локалізації в описі освітньої програми	7,5%	1,98%
7	не містять інформації про сервіс чи курс із локалізації в офіційних документах чи офіційному сайті	31,3%	89,02%

Постановка завдання. Метою розвідки є визначення професійного профілю перекладача-локалізатора та відбиття складників цього профілю (компетенцій) освітньо-професійних програмах українських вищих навчальних закладів, що готують фахівців зі спеціальності 035 – *Філологія, спеціалізації – переклад*. Предметом аналізу слугували Національний класифікатор України «Класифікатор професій», загальноєвропейський класифікатор професій ESCO v.1.1 (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations), а також п’ять силабусів навчальних курсів українських ЗВО, назви яких містять компонент «локалізація». Об’єктом дослідження слугували професійні компетентності, описані в силабусах [9–13] та класифікаторах [14; 15].

Завдання розвідки:

- порівняти обсяг посадових обов’язків та професійних компетенцій професії перекладача-локалізатора в Україні та країнах ЄС;
- здійснити аналіз структури та тематики курсів локалізації, що викладаються в українських ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Питання змісту, структури та тематик академічних курсів має починатися з професійного профілю осіб, які працюватимуть за заявленою професією і демонструватимуть набуті навички на реальному місці роботи. Складність визначення особливостей профілю локалізатора для українського ринку та академічної спільноти є комплексною проблемою, що стає проблемою для всіх стейкхолдерів. Станом на зараз в українському Національному класифікаторі України «Класифікатор професій» локалізаторів «не існує», а публічної інформації щодо вимог до перекладача-локалізатора, яку можна було б уважати достатньо системною, аби покладати її в основу академічного курсу, гостро бракує.

Не слід уважати невідповідність академічним програм вимогам ринку лише українською проблемою. Комплексною відповіддю невідповідності європейських академічних програм підготовки фахівців у різних секторах економіки вимогам реального ринку став проект *Cedefop* [16], що мав на меті визначення джерел інформації про професійні профілі (класифікатори професій) різних країн Європейського Союзу і порівняння (принаймні визначення основ для порівняння) із запропонованими в загальноєвропейському класифікаторі професій ESCO v.1.1 (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations). Цей класифікатор – проект Генерального директорату Європейської комісії із зайнятості і соціальних справ, реліз якого відбувся у 2017 р., а останнє оновлення – у 2022 р. Запропоновані в класифікаторі компетенції фахівців переважно відтворюють ті знання, вміння та навички, які потребує роботодавець і, вочевидь, мають братися за основу установами, які готують фахівця, що міг би обійняти ту чи

іншу посаду. У відповідь на змушену міграцію українських фахівців за підтримки Європейського фонду освіти як агенції ЄС класифікатор професій було перекладено (локалізовано?) для представників української локалі. Логічно припустити, що Міністерство освіти і науки України, за участі якого здійснювалася ця ініціатива [17], розглядає цей ресурс як надійний для української академічної та професійної спільнот і може бути використаний усіма зацікавленими сторонами як такий, що сприяє професійній мобільності всередині Європи через «спільну мову», що описує професійні вміння та навички.

localiser	перекладач-локалізатор
<p>Professionals Legal, social and cultural professionals Authors, journalists and linguists Translators, interpreters and other linguists translator localiser</p>	<p>Професіонали Професіонали в галузі права, соціальної сфери й культури Письменники, журналісти й лінгвісти Письмові та усні перекладачі й інші лінгвісти перекладач перекладач-локалізатор</p>
<p>Description</p>	<p>Description</p>
<p>Code 2643.6.1</p> <p>Description Localisers translate and adapt texts to the language and culture of a specific target audience. They convert standard translation into locally understandable texts with flairs of the culture, sayings, and other nuances that make the translation richer and more meaningful for a cultural target group than it was before.</p> <p>Alternative Labels localisation translator localisation games tester localisation tester localiser quality assurance tester localizer localiser QA tester localisation project manager</p>	<p>Code 2643.6.1</p> <p>Description Localisers translate and adapt texts to the language and culture of a specific target audience. They convert standard translation into locally understandable texts with flairs of the culture, sayings, and other nuances that make the translation richer and more meaningful for a cultural target group than it was before.</p>
<p>Essential Skills and Competences</p> <p>master language rules review translation works revise translation works use localisation tools update language skills translate texts translate tags improve translated texts comprehend the material to be translated apply grammar and spelling rules provide written content preserve original text translate language concepts develop a translation strategy proofread text consult information sources adapt text culturally</p>	<p>Essential Skills and Competences</p> <p>розуміти матеріал для перекладу вичитувати текст володіти мовними правилами розробляти стратегію перекладу перекладати тексти адаптувати текст за нормами культури перекладати мовні поняття перевіряти роботи перекладачів перевіряти переклад творів покращити якість перекладів перекласти теги зберегти оригінальний текст надавати письмовий зміст використовувати інструменти локалізації оновлювати мовні навички</p>
<p>Essential Knowledge</p> <p>grammar spelling postediting</p>	<p>ознайомитися з інформаційними джерелами застосовувати правила граматики й правопису</p>
<p>Optional Skills and Competences</p> <p>analyse cultural trends contextualise artistic work attend gaming tests develop the product catalogue adapt developed game to the market employ translation techniques employ assessment techniques to anticipate translation efforts read pre-drafted texts perform product testing study cultures follow translation quality standards speak different languages use dictionaries use computer-aided translation communicate with local residents develop terminology databases analyse text before translation evaluate translation technologies use translation memory software observe confidentiality liaise with advertising agencies</p>	<p>Essential Knowledge</p> <p>граматика постредагування правопис</p> <p>Optional Skills and Competences</p> <p>вивчати культури співпрацювати з рекламними агентствами дотримуватися конфіденційності контекстуалізувати мистецькі твори дотримуватися стандартів якості перекладу зачитувати підготовлені тексти аналізувати культурні тенденції використовувати методи оцінки, щоб передбачити зусилля з перекладу оцінювати технології перекладу виконувати тестування продукції розробляти термінологічні бази даних використання словників застосовувати методи перекладу розробити каталог продукції аналізувати текст перед перекладом використовувати програмне забезпечення пам'яті перекладів відвідувати ігрові тести спілкуватися з місцевими мешканцями адаптувати розроблену гру до ринку використовувати комп'ютерний переклад розмовляти різними мовами</p>
<p>Optional Knowledge</p> <p>transcreation terminology content marketing strategy literature semantics types of literature genres unseen translation linguistics anthropology</p>	<p>Optional Knowledge</p> <p>термінологія переклад із листа стратегія контент-маркетингу лінгвістика транскреція види літературних жанрів семантика антропологія література</p>

Рис. 1. Професійна картка «localiser/перекладач-локалізатор» в англійській та українській версіях ESCO

Як бачимо, запропоновані англо- та україномовна версії не ідентичні за обсягом, подекуди термінологічні відповідники викликають питання, як-от: *attend gaming tests/відвідати ігрові тести, provide written content/надавати письмовий зміст, translate language concepts/перекладати мовні поняття* тощо. У цілому сама якість локалізованого для української локалі продукту

ESCO v.1.1 підтверджує дані загальноєвропейських досліджень, згідно з якими серед причин, що мають негативний вплив на швидкість та якість виконання локалізаційних проєктів, чи не найбільшою є проблема з термінологією [18]. Утім, проблема з відповідністю значно глибша, адже йдеться про незгармонізованість цілої галузі перекладу. Згідно зі стандартом щодо термінологічної роботи, спочатку гармонізують поняття, тобто встановлюють відповідність між двома або більше тісно пов'язаними чи перехресними поняттями, які мають професійні, технічні, наукові, соціальні, економічні, лінгвістичні, культурні чи інші відмінності, щоб усунути чи зменшити їхні відмінності, а лише потім гармонізують терміни, тобто добирають позначки для згармонізованого поняття різними мовами. Отже, логічно, що перед тим як локалізувати загальноєвропейський класифікатор професій для українського локалю, слід з'ясувати, наскільки згармонізованою є система понять (професії), їхні онтологічні зв'язки у відповідних локалях [19].

Чинний в Україні Класифікатор професій разом з іншими національними стандартами має статус нормативного документа. Він був розроблений на виконання Постанови «Про Концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики» від 04.05.1993 № 326 і призначений для застосування центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Федерацією роботодавців України, усіма суб'єктами господарювання під час внесення запису про роботу до трудових книжок працівників [15]. Як зазначалося вище, український Класифікатор не містить такої професії, як локалізатор, однак дотичність до перекладацького фаху (опосередковано відбита в україномовній версії ESCO через номінацію «перекладач-локалізатор») спрямовує нас до пошуку відповідників у відповідних рубриках українського Класифікатора. Згідно з нормативним документом, професії «філологи, лінгвісти, перекладачі та усні перекладачі» перебувають у межах такої системи понять:

244. Професіонали в галузі економіки, соціології, археографії, археології, географії, кримінології та палеографії;

244.2. Професіонали в галузі філології, лінгвістики та перекладів;

2444.1. Наукові співробітники (філологія, лінгвістика, переклади);

2444.2. Філологи, лінгвісти, перекладачі та усні перекладачі.

Код ?	Код ЗКППТР ?	Випуск ЄТКД ?	Випуск ДКХП ?	Професійна назва роботи
2444.1	-	-		Графолог
2444.1				Молодший науковий співробітник (філологія, лінгвістика та переклади)
2444.1	23667	-		Науковий співробітник (філологія, лінгвістика та переклади)
2444.1				Науковий співробітник-консультант (філологія, лінгвістика та переклади)
2444.1				Філолог-дослідник
2444.1				Фольклорист

Код ?	Код ЗКППТР ?	Випуск ЄТКД ?	Випуск ДКХП ?	Професійна назва роботи
2444.2	20604	-		Гід-перекладач
2444.2				Лінгвіст
2444.2	24316		1	Перекладач
2444.2	24325	-		Перекладач технічної літератури
2444.2	24319		80	Перекладач-дактилолог
2444.2	24322	-		Перекладач-секретар сліпого вчителя(викладача)
2444.2				Професіонал з фольклористики
2444.2	24559		18	Редактор-перекладач
2444.2				Філолог

Цілком очевидно, що складно гармонізувати те, в основі чого від початку лежать різні родові ознаки. Так, в уявленні українських розробників, переклад (і – потенційно – локалізація) дотичний до економіки, соціології, археографії, археології, географії, кримінології та палеографії, натомість у поняттєвій системі ESCO – до галузі права, соціальної сфери і культури. Імовірно, причина такої відмінності комплексна: глобально – у пострадянському спадку, який розглядав переклад як престижну, але «екзотичну» послугу для декодифікування незрозумілого (як археологічний) або й ворожого або небезпечного (як кримінологічний) контенту, а також у відвертій застарілості класифікатора. Натомість ESCO, вочевидь, розглядає послуги перекладу в контексті соціальних прав, інклюзії та доступності, тому розміщує ці професії як видові на відповідних гілках ієрархії. У визначенні Globalization and Localization Association (GALA) зазначається, що «локалізація – це процес адаптування продукту чи сервісу до певної локалі. Переклад – це один зі складників локалізаційного процесу. Іншими складниками є адаптація графіки для місцевого ринку, модифікування макетів сторінок з урахуванням перекладеного, зміни валют, способу відтворення дат, адрес, номерів телефонів, **урахування місцевого законодавства** (виділено нами. – *О.Б., К.Б.*) тощо» [20]. Якщо розглядати адаптацію рубрикатора ESCO v.1.1 (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) як локалізацію, а не просто переклад, очевидно, що не враховано достатньо важливий фактор – місцеве (українське) законодавство, яке фіксує інакші порівняно з європейським професійне місце та статус професії перекладача (потенційно й локалізатора).

Утім, відсутність професії «(перекладач)-локалізатор» в українському Класифікаторі професій, разюча відмінність родовидових зв'язків у поняттєвій системі українського і європейського законодавств не стають на заваді ні самій професії, ні рефлексіям навколо неї як у професійному перекладацькому, так і в академічному середовищі. Наявність курсів локалізації у деяких освітньо-професійних програмах із підготовки філологів, інтерес до дослідження тематики на рівні магістерських досліджень тощо дають змогу констатувати прогресивність і відкритість до потреб ринку окремих навчальних установ. Звісно, що за відсутності чітких орієнтирів у вітчизняному законодавстві керуватися розробникам програм доводиться або досвідом розроблення відповідних курсів іноземними колегами (у двох із п'яти проаналізованих силабусів – колегами з РФ, чий досвід у розробці локалізаційних курсів, на наше переконання, не виглядає переконливішим, аніж досвід українських фахівців), або буквально по крихтах зібраним матеріалам представників ринку локалізації у публічних виступах чи публікаціях.

Імовірно, набір професійних знань, умінь та навичок, який описано в ESCO, можна і варто сприймати як своєрідний орієнтир для структурування відповідних академічних курсів. Зауважимо, що в ESCO «перекладач-локалізатор» – видове поняття до родового «перекладач», отже, логічно припустити, що набір професійних компетенцій у цілому буде збігатися, однак міститиме і відмінну частину, яка, власне, і відрізнятиме фахівця-локалізатора. За відсутності окремої рамки професійних компетенцій для локалізаторів спиратимемося на модель *EMT Competence Framework – 2022* для перекладачів, що містить такі *Areas/блоки компетенцій: Мовно-культурні/Language and Culture (transcultural and sociolinguistic awareness and communicative skills), Перекладацькі (стратегічні, методологічні, галузеві)/Translation (strategic, methodological and thematic competence), Технологічні (інструменти та застосунки)/Technology (tools and applications), Особистісні та міжособистісні/Personal and Impersonal, Сервісоорієнтовані/Service provision* [21] задля виділення цих «окремішніх» компетенцій. Тут і далі через фрагментарність локалізації ESCO для українських користувачів надаємо визначення вмінь та навичок у вихідній (англійській версії). На нашу думку, наявність дефініцій англійською мовою дасть змогу компенсувати вади термінології, спричинені автоматизованим перекладом.

Таблиця 2

**Професійний профіль перекладача-локалізатора у ESCO
(англомовна та україномовна версії)**

Area /Блоки компетенцій (EMT Competence Framework – 2022)	Skills and competences / Вміння та навички	Definitions / Визначення
Мовно-культурні (міжкультурна та соціолінгвістична обізнаність та комунікативні навички / Language and Culture (transcultural and sociolinguistic awareness and communicative skills	adapt text culturally/ адаптувати текст за нормами культури	<i>Adjust text so it is culturally and linguistically acceptable to the reader, while preserving the original message and nuance of the text.</i>
	analyse cultural trends/ аналізувати культурні тенденції	Keep up to date with popular cultural trends such as pop culture, cultural and social slang.
	study cultures/вивчати культури	Study and internalise a culture that is not your own to truly understand its traditions, rules, and workings.
	contextualize artistic work/ контекстуалізувати мистецькі твори	Identify influences and situate your work within a specific trend which may be of an artistic, aesthetic, or philosophical natures. Analyse the evolution of artistic trends, consult experts in the field, attend events, etc.
	translate language concepts / перекладати мовні поняття	Translate one language into another language. Match words and expressions with their corresponding brothers in other languages, while making sure that the message and nuances of the original text are preserved.
	provide written content/ надавати письмовий зміст	<i>Communicate information in written form via digital or print media according to the needs of the target group. Structure the content according to specifications and standards. Apply grammar and spelling rules.</i>
Перекладацькі (стратегічні, методологічні, галузеві)/ Translation (strategic, methodological and thematic competence),	develop a translation strategy/розробляти стратегію перекладу	Perform research to better understand a translation issue and develop the translation strategy that would remediate the encountered problems.
	develop terminology databases/розробляти термінологічні бази даних	Collect and submit terms after verifying their legitimacy in order to build up terminology databases on an array of domains.
	employ assessment techniques to anticipate translation efforts/ використовувати методи оцінки, щоб передбачити зусилля з перекладу	Oversee the work needed to complete a translation by employing assessment techniques to measure the length and degree of difficulty.
	assess translation technologies оцінювати технології перекладу	Use technologies for translation and provide observations on their use for defined purposes.
	translate tags/ перекладати теги	<i>Interpret and translate tags from one language to another striving for accuracy in the target language.</i>

Продовження таблиці 2

Area /Блоки компетенцій (EMT Competence Framework – 2022)	Skills and competences / Вміння та навички	Definitions / Визначення
Технологічні (інструменти та застосунки)/Technology (tools and applications),	use translation memory software/ використовувати програмне забезпечення пам'яті перекладів	Facilitate efficient language translation using translation memory software.
	Use localization tools/ використовувати інструменти локалізації	Employ a variety of translation tools aimed at helping the localisation and adaptation processes for translation works.
	Use computer-aided translation / використовувати комп'ютерний переклад	<i>Operate computer-aided translation (CAT) software to facilitate the language translation processes.</i>
Сервісорієнтовані/Service provision	follow translation quality standards/ дотримуватися стандартів якості перекладу	Comply with agreed standards, such as the European standard EN 15038 and the ISO 17100, to ensure that requirements for language-service providers are met and to guarantee uniformity.
	employ assessment techniques to anticipate translation efforts/ використовувати методи оцінки, щоб передбачити зусилля з перекладу	Oversee the work needed to complete a translation by employing assessment techniques to measure the length and degree of difficulty.
	evaluate translation technologies/оцінювати технології перекладу	Use technologies for translation and provide observations on their use for defined purposes
	perform product testing/ виконувати тестування продукції	Test processed workpieces or products for basic faults.
	liaise with advertising agencies/співпрацювати з рекламними агентствами	Communicate and cooperate with advertising agencies in transmitting the goals and specifications of the marketing plan. Liaise to develop an advertising and promotional campaign that represent the aim of the marketing plan.
	adapt developed game to the market/адаптувати розроблену гру до ринку	Follow gaming trends in order to adjust the development of new games to the current needs of the market.
	attend gaming tests/ відвідати ігрові тести	Be in attendance when the technical and live gaming tests are taking place, to receive feedback and make the necessary alterations.
	develop the product catalogue/розробити каталог продукції	Authorise and create items in relation to the delivery of a centrally held product catalogue; make recommendations in the further developing process of the catalogue.

Зауважимо, що такі навички, як *переклад з листа, транскреація*, знання з *теорії літератури, семантики, антропології, стратегії контент-маркетингу* тощо, наведені в переліку класифікатора ESCO як *optional /факультативні*, тому вони не бралися до уваги під час аналізу.

Аналіз силабусів курсів із локалізації, що викладаються у ЛНУ імені Івана Франка, Інституті бізнесу та сучасних технологій, Вищому навчальному закладі Укроопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» та Одеському національному

університеті імені І.І. Мечникова, Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, свідчить про достатню увагу розробників курсів до мовно-культурного та технологічного складників, зокрема до використання програмного забезпечення пам'яті перекладів та інших інструментів локалізації. Натомість сервісоорієнтовані навички на кшталт *employ assessment techniques to anticipate translation efforts/використовувати методи оцінки, щоб передбачити зусилля з перекладу, follow translation quality standards/дотримуватися стандартів якості перекладу* залишаються поза увагою. Слід відзначити, що більшість проаналізованих силабусів містить теми, присвячені транскреації, хоча такі навички було визначено в ESCO як факультативні, що у цілому відбиває ринкові тенденції до розмежування спеціалізацій транскреатора та локалізатора.

Звичайно, слід зважати на те, що обсяг та специфіка курсів можуть бути різними залежно від специфіки освітньо-професійних програм, тож вимагати від розробників програм урахування абсолютно всіх аспектів на разі неможливо. Однак не можна не вітати академічний і дидактичний інтерес до даної лінгвістичної послуги і намагання надати молодим фахівцям необхідні навички та інструменти навіть за відсутності необхідного законодавчого підґрунтя.

Висновки. Аналіз ситуації з визначенням професійних профілів перекладачів-локалізаторів в Україні і ЄС свідчить про системну проблему такого визначення на інституційному та законодавчому рівнях України. На нашу думку, фіксоване в Українському національному класифікаторі професій визначення і місце фаху перекладача є таким, що не відповідає сучасним реаліям і має бути системно переглянутим. Професія локалізатора потребує фіксації в національному законодавстві України із визначенням відповідних компетенцій і навичок з урахуванням європейського досвіду. Курси з локалізації мають розроблятися у відповідних освітньо-професійних програмах із підготовки фахівців зі спеціалізації «переклад» через затребуваність таких фахівців на сучасному українському і міжнародному ринку лінгвістичних послуг. Зміст та структура академічних курсів мусять першочергово визначатися вимогами до фахівців на ринку локалізаційних послуг і мати на меті набуття випускниками технологічних, сервісоорієнтованих, мовно-культурних компетенцій. Джерелом інформації про такі компетенції на даному етапі може слугувати загальноєвропейський класифікатор професій ESCO v.1.1 (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations), а також співпраця з локалізаторами-практиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Schäler R. Localization. *Encyclopedia of Translation Studies* / ed. by M. Baker, G. Saldanha. Abingdon : Routledge, 2007. P. 115.
2. Sánchez Ramos M.D.M., Torres-del-Rey J., Morado Vazquez L. Localisation Training in Spain and Beyond: Towards a Consensus on Content and Approach. *Hermes*. 2022. № 62. P. 1–26.
3. O'Brien Sh., Rossetti A. Neural Machine Translation and the Evolution of the Localisation Sector: Implications for Training. *Journal of Internationalization and Localization*. 2020. № 7(1–2). P. 95–121.
4. Онищенко Ю. Локалізація програмних продуктів у англо-українському перекладі : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2008. 257 с.
5. Бондаренко К., Бондаренко О. Локалізація в європейських та українських програмах підготовки перекладачів. *Збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції «Слово в сучасній науковій парадигмі: євроінтеграційний контекст»*, 24–25 листопада 2022 р. Кропивницький, 2022. С. 192–196.
6. Бондаренко О. Лексико-синтаксичні та мовностилістичні особливості перекладу текстової частини сервісу «Google+». *Наукові записки. Серія «Філологічні науки»*. 2017. Вип. 159. С. 304–307.
7. Літня школа перекладу. URL: <https://goo.su/yY31ek> (дата звернення: 02.02.2023).
8. Амеліна С.М., Тарасенко Р.О. Особливості формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів в аспекті підготовки до здійснення процесів локалізації програмних продуктів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 53. Вип. 3. С. 49–60.
9. Бондаренко О.С. Силабус курсу «Основи локалізації» 2021–2022 н.р. Галузь знань, шифр та назва спеціальності: 03 – Гуманітарні науки, 035 – Філологія, 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» / Кафедра перекладу, прикладної та загальної лінгвістики, факуль-

тету української філології, іноземних мов та соціальних комунікацій, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка.

10. Бриська О.Я. Силабус курсу «Транскреція і локалізація як види перекладу» 2019–2020 н. р. Галузь знань, шифр та назва спеціальності: 03 – Гуманітарні науки, 035 – Філологія, 1.035.04 Германські мови та літератури (англо-український переклад) / Кафедра перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура, факультет іноземних мов, ЛНУ імені Івана Франка.

11. Гринько О.С. Силабус навчальної дисципліни «Диверсифікації перекладацької діяльності», 2021–2022 Ступінь вищої освіти – магістр, Галузь знань, шифр та назва спеціальності: 03 Гуманітарні науки, 035 Філологія, 035.041.01 Переклад з англійської мови та другої іноземної українською / Кафедра теорії та практики перекладу, факультет романо-германської філології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

12. Король Т.Г. Силабус навчальної дисципліни «Транскреція й локалізація» на 2021–2022 н.р., Ступінь вищої освіти: бакалавр, Галузь знань, шифр та назва спеціальності: 03 Гуманітарні науки, 035 Філологія, 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» / Кафедра української, іноземних мов та перекладу, Інститут бізнесу та сучасних технологій, Вищий навчальний заклад Укроопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

13. Матковська Г.О. Основи локалізації, Робоча програма навчальної дисципліни (силабус), 2020–2021, Рівень вищої освіти: Другий (магістерський), Галузь знань, шифр та назва спеціальності: 03 Гуманітарні науки, 035 Філологія, Освітня програма Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська / Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

14. What is ESCO. URL: <https://esco.ec.europa.eu/en/news/esco-v11-live> (дата звернення: 02.02.2023).

15. Держспоживстандарт. Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003: 2010». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>, 2010 (дата звернення: 02.02.2023).

16. Cedefop. Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes. Luxembourg : Publications Office. *Cedefop reference series*. 2022. № 121. URL: [http://data.europa.eu/doi/10.2801/939766\(2022\)](http://data.europa.eu/doi/10.2801/939766(2022)) (дата звернення: 02.02.2023).

17. Європейська Комісія запустила україномовну версію ESCO. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/evropejska-komisiya-zapustila-ukrayinskomovnu-versiyu-esco> (дата звернення: 02.02.2023).

18. European Language Industry Survey 2022: <https://elis-survey.org/> (дата звернення: 02.02.2023).

19. Terminology work – Harmonization of concepts and terms : ISO 860:2007 (E). Third edition 2007-11-15. ISO, 2007. VI, 18 p. – (International standard) (Термінологічна робота – Гармонізування понять і термінів. Міжнародний стандарт). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=70177 (дата звернення: 02.02.2023).

20. GALA (2011). What is localization. GALA. URL: <https://www.gala-global.org/knowledge-center/about-the-industry/language-services> (дата звернення: 02.02.2023).

21. URL: https://commission.europa.eu/news/updated-version-emt-competence-framework-now-available-2022-10-21_en (дата звернення: 02.02.2023).